

Ruta circular des de Florejacs, pel tossal de Sant Cristòfol i Mas d'en Porta

Resum: ruta d'uns 12 km per camins rurals, travessa un barranc i circula per un paisatge esquitxat de cabanes de pedra seca i marges amb ametllers que separen ribes, camps de secà i petits tossals amb boscos d'alzines. El podem seguir a peu, en bicicleta o en vehicle de motor.

Per l'extrem de llevant de Florejacs (a 484 metres d'alçada) empenem la nostra ruta seguint la carretera que condueix cap a Palou, tot deixant immediatament l'asfalt al camí que neix entre Cal Perdigotet (nou) i Ca l'Escuder i ens mena en direcció sud. El camí descendeix en forta pendent i fa un pronunciat revolt des d'on podem donar una ullada a l'elegant façana de migdia de Florejacs, presidida per la imponent mola que formen, entre la torre de guaita i el campanar, el conjunt del castell i l'església. Pocs metres més enllà, la nostra via s'obre en forma d'"Y": seguirem descendint pel trencall de la dreta fins el punt més baix del barranc de Florejacs. Un cop al nivell més baix, ara a 425 m d'alçada, el camí puja sinuosament. Deixarem a l'esquerra un bosquet d'alzines on s'hi amaga una línia de trinxeres feta a cuita-corrents fa més de set dècades apilant pedres tot seguint una línia que serpenteja d'un extrem a l'altre del tossal.

Superat el desnivell del barranc, el camí ens condueix a Caplloc, partida de l'extrem nord-oriental del terme de Plans de Sió. Avui el lloc fa honor al seu nom, però en època alt medieval hi hagué un nucli de població, del què avui poc o res en queda, trinxat i colgat sota els conreus de secà que avui hi trobem. Deixem a mà esquerra la bonica cabana de Torretes, de dimensions força superiors a les habituals en aquest tipus de construcció, i enllacem amb el

camí que cap a ponent ens conduiria a Les Pallargues, tot i que l'agafarem cap a llevant, mantenint a l'esquerra l'horitzó presidit per Florejacs, el castell de Les Sitges i Palou.

El camí avança direcció est, entre un alt marge de pedra coronat per ametllers en filera i una gran extensió de camps i ens reintegra a terres de Torrefeta i Florejacs. Cada pocs metres, corriols ens conviden a abandonar el nostre sender per mostrar-nos petites i encara força ben conservades cabanes de pagès...

Finalment, el camí travessa un bosquet d'alzines i s'obre en forma de "T". Triarem la

branca de la dreta i, al cap de pocs metres, una nova cabana de pedra seca, que ens dona l'esquena, ens permet saber que som al tossal de Sant Cristòfol, a 509 metres d'alçada. Cap al migdia se'ns obre un immens panorama sobre la Segarra, amb els nuclis de Gra, Sant Martí, La Morana i Guissona en primer terme.

Si deixem el camí en aquest indret, podem cercar el vèrtex geodèsic que ens assenyala en punt més alt del turó, envoltat de les restes del que fou un arcaic vilatge. Avui només és la llar dels molts conills que s'hi encatauen i d'alguna perdiu que hi nidifica -com molt bé saben els caçadors, si ho jutgem considerant la gran quantitat de cartutxos usats que infecten el lloc-, però durant gairebé vuit segles hi visqué una comunitat d'homes i dones que hi va deixar la seva empremta.

Al capdamunt del lloc, a 509 metres d'alçada, justament s'óta el vèrtex geodèsic, hi romanen els vestigis d'una torre de planta quadrada i amples murs, que presidia la fortalesa dita de la Coscollosa i documentada entre els segles XI i XII. El castell es protegia per ponent i per migdia pels cingles que l'envolten, barrinats per perforacions circulars on, molt probablement, s'hi ancoraven estakes i palissades de fusta que reforçaven les seves defenses. Pel costat oriental, un fossat llaurat a la roca mare i encara ben visible el separava de la resta del serrat.

A l'altre banda d'aquesta vall artificial, hi trobarem un vistós conjunt de dipòsits quadrats i circulars, connectats per reguers, que ens parlen de l'aprofitament de l'aigua en èpoques pretèrites. Ben a prop del camí, uns escassos murs encara trontollen al lloc on s'alçava l'església de Sant Cristòfol, que donà nom al tossal. Els seus carreus varen deixar l'horitzontalitat de la primitiva església per la verticalitat del campanar de Sant Martí de la Morana, on foren col·locats de nou als anys 20 del segle passat i des d'on encara ataül·len el seu primitiu emplaçament.

Si seguim el camí cap vers migdia assolirem les ruïnes de la masia de Sant Cristòfol i, més enllà, creuant el barranc del Reguer, al poble de Sant Martí, però nosaltres recularem sobre les nostres passes (o rodades) fins a la cruïlla que hem deixat abans d'arribar al tossal. Aquest cop, prendrem el camí de la dreta, cap el bosc del Sala.

Camí enllà, en lleuger descens, arribarem als coberts ramaders que pertanyen al

Mas d'en Porta. Sense adonar-nos hem canviat novament de municipi, ja que el mas i les terres que l'envolten -talment una Llivia guissonenca- són un enclavament de Guissona, envoltat pels quatre cantons per partides de Torrefeta i Florejacs i de Plans de Sió. Curiositats de la geopolítica domèstica, fan que si bé municipalment el mas depèn de Guissona, eclesiàsticament té la seva parròquia a l'església de l'Assumpció de Florejacs.

L'elegant casal està testimoniats des del segle XIV (tot i que podria remuntar-se molt més enllà, fins al documentat i no localitzat castell de Raül, dels temps de repoblaments i aprisions) i ostenta el privilegi, que llueix ostentament, de tenir capella i cementiri propis.

Des de Mas d'en Porta, el camí avança precipitadament pendent avall fins al barranc de Solterme, prolongació natural del barranc de Florejacs, des d'on comença un prolongat ascens en direcció nord. Novament en terres de Torrefeta i Florejacs, la cabana de la Rovireta -construïda l'any 1922 segons llegim als muntants de la porta-, ens marca l'enllaç amb el camí de la masia dels Plans. Aquest mas va tenir la desgràcia de trobar-se en l'eix de la línia elèctrica de 220 kv que creua aquesta terra en el seu períple energètic cap al nord-oest i, als seus 518 metres d'alçada, algun enginyer des d'un despatx allunyat va decidir emplaçar-hi una torre d'alta tensió. Resultat: la

formosa estampa de la masia al capdamunt d'un tossal envoltat de terres de conreu i ametllers afilerats s'exhibeix envaïda per un colós d'acer estacat per unes línies que creuen l'aire talment un pentagrama pendent de musicar.

El nostre avançar desemboca, finalment, en l'asfalt de la carretera Palou - Florejacs. Si la creuem i tombem a la dreta, podem enllaçar direcció nord-oest amb l'antic camí traginers que, passant pel pilar de les Forques, ens conduiria cap al castell i el veïnat de Les Sitges. No obstant, seguirem l'asfalt fins a Florejacs on, superat el cementiri a la dreta i ca l'Escuder a l'esquerra, tancarem el cercle que hem començat a l'ombra de cal Perdigotet nou.

Florejacs, 15 de febrer de 2009

Jaume Moya i Matas